

Nuoret arjen keskiössä – asumisen kehittämisen pilotti Espoo

Prosessi, kokemukset ja jatkotoimenpide-ehdotus

Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhanke (2012–2015)/ Nuorisotasuntoliitto ry

15.6.2015/Niina Kaksonen

1. YHTEISTYÖN OSAPUOLET

Nuoret arjen keskiössä – Espoon pilotissa oli hyödynnetty Kehitysvammaliiton ja ARA:n (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus) yhteistyönä pilotoimaa työpajamallia, jossa suunniteltiin ja kehitettiin yksilöllisiä asumisratkaisuja erilaisiin ympäristöihin kehitysvammaisten nuorten sekä asumisen ja rakentamisen asiantuntijoiden yhteistyönä. Lue lisää: <http://www.ara.fi/arjenkeskiossa>.

Espoon pilotti oli osa Espoossa toimivaa Nuorten Elinvoimaisuuskehitysohjelmää, jonka tavoitteena on parantaa nuorten opiskeluun ja työhön liittyviä mahdollisuuksia, turvata mielekäs vapaa-ajan toiminta ja vähentää nuorten asunnottomuutta.

Espoon pilotin toteutti Nuorisواسuntoliitto ry yhdessä Espoon kaupungin Nuorten Elinvoimaisuuskehitysohjelman sekä muiden nuorten kanssa toimivien espoolaisten tahojen kanssa.

Pilotin tavoitteena oli:

- ☐ kuulla nuoria heidän asumishaaveistaan ja – toiveistaan sekä tarkastella nuorten asumisen tarpeita pidemmällä aikajänteellä
- ☐ saada nuoret paremmin osaksi asuinalueiden suunnittelu- ja toteuttamisprosessia ja tällä tavalla parantaa nuorten huomioimista asuntokohteita ja -alueita suunniteltaessa ja rakennettaessa
- ☐ saada kokemuksia uudeltaisesta yhteistoiminnallisesta työtavasta nuorten ja eri hallinnonalojen kesken sekä edistää eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja sitoutumista nuorisواسumisen kehittämiseen yhdessä palvelun käyttäjien kanssa
- ☐ tarkastella maankäytön ja kaavoituksen käytäntöjä uudella tavalla sekä vaikuttaa asenteisiin ja tuoda esiin nuorisواسumisen positiiviset puolet asuinympäristölle

Osallistujina olivat Espoon teknisen ja ympäristötoimen projektijohtaja, asuntopäällikkö ja arkkitehti. Mukana oli myös aikuissosiaalityön edustajia, työntekijöitä jälkihuollon tukipalveluista, nuorisopalveluista (yESBOxista), ARasta, Espoon nuorisواسunnot ry:ltä ja Alkuasunnot Oy:sta. Nuoria kohtaavia toimijoita ja nuoria osallistui Keskuspuiston ammattiopistosta, Vamos Espoosta, Omniasta, Nuorisovaltuustosta, Espoon kaupungin maahanmuuttajapalveluiden jälkihuollosta ja Itäviitta-yhteisöstä.

Nuorisواسuntoliitto ry

Nuorisواسuntoliitto ry eli NAL on valtakunnallinen nuorten asumiseen ja elinolojen kehittämiseen keskittyvä järjestö. NAL omistaa Alkuasunnot Oy:n, joka on yleishyödyllinen vuokratyöyhtiö, joka rakennuttaa ja vuokraa nuorisواسuntoja. Asukkaiksi asuntoihin valitaan alle 29-vuotiaita pääasiallisesti työssäkäyviä nuoria viiden vuoden määräaikaisin vuokrasopimuksin.

Kaikki asukkaat saavat asukasperehdytyksen sekä asumisneuvontaa ja -ohjausta tarvittaessa.

Nuorten elinvoimaisuuskehitysohjelman (Espoon kaupunki) tavoitteena on varmistaa nuorisotakuun toteutuminen Espoossa siten, että myös nuorten koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen edellytykset huomioidaan.

Hyötytavoitteet ohjelmatyölle

- Nuorten hyvinvointi lisääntyy ja mahdollisuudet jatko-opintoihin paranevat
- Turvataan kaikille nuorille mielekäs vapaa-ajantoiminta sosioekonomisista tai muista lähtökohdistaan huolimatta
- Nuorten asunnottomuus vähenee
- Nuorten työttömyys vähenee

Kohderyhmäkuvaus

Nuoret arjen keskiössä tyyppisen työpajatyöskentelyn voi toteuttaa kunnan tekninen ja ympäristötoimi, joka haluaa ottaa kohderyhmän mukaan kaupunkisuunnittelun prosessiin tai paikallinen asumisen toimija, esimerkiksi Nuorisoasuntoliiton paikallisyhdistys. Mukana toteutuksessa on oltava kunnan asuntotoimi ja se organisaatio, joka päättää tonteista ja kaavoituksesta. Lisäksi mukana on hyvä olla eri rakennuttajatahoja ja nuorten kanssa työtä tekeviä tahoja. Jotta nuorten ääni tulisi paremmin kuuluviin, nuoria kannattaa houkutella mukaan reilusti.

Tavoitteena on kuulla nuoria heidän asumishaaveistaan ja toiveistaan sekä hyödyntää paremmin kohderyhmän näkemyksiä siitä, millaista on hyvä asuminen ja viihtyisä asuinympäristö. Saman pöydän ääreen istuvat nuoret aikuiset, teknisen ja ympäristötoimen kaavoituksesta ja maankäytöstä vastaavat ihmiset, tutkittavien alueiden arkkitehdit, nuorten kanssa mukaan tulevat tahot, sosiaalitoimen edustajat, muut asumisen toimijat, kolmannen sektorin edustajat ja muut nuoria kohtaavat tahot.

Toimintasuunnitelman ja aikataulun laatiminen. Tutkittavien asuinalueiden valinta. Kutsut asiantuntijoille ja nuoria lähettäville tahoille, nuorisovaltuustolle ja oppilaitoksille. Markkinointi ja tarvittaessa tapaamiset eri organisaatioissa/eri tahojen kanssa.

Asuinalueiden kartoitus (kuvaaminen, nettikuvien tutkiminen, mahdollisten alueellisten pohjapiirrosten tutkiminen). Valmistautuminen ensimmäiseen työpajaan.

Ensimmäinen työpaja 25.9.2014 klo 10-15

1. *Millaisia toiveita ja unelmia sinulla on asumiseen, työnteekoon ja vapaa-aikaan liittyen?*
2. *Mitä tutkittavilla asuinalueilla on tarjota asumiselle, työnteolle ja vapaa-ajalle?*
Listatkaa yhdessä kaikki asiat, joita alueella jo on. Listatkaa, mitä puuttuu.

Toinen työpaja 21.10.2014 klo 10-15

1. *Valitkaa ryhmän asuinalue/-et. Tutkikaa yhdessä unelmia ja toiveita. Kehittäkää uusia asumisen, vapaa-ajan ja työllistymisen ratkaisuja siten, että nuorten unelmat näkyvät uusissa ideoissa.*
2. *Ideoikaa eteenpäin tulevaa asuinkorttelia. Kuvatkaa mahdollisimman yksityiskohtaisesti uusia ideoita liittyen asuntoihin, yhteistiloihin, piha-alueisiin, harrastus- ja kokoontumistiloihin, työpaikkoihin jne.*
3. *Piirtäkää unelmien asuntojen pohjapiirustuksia.*
4. *Sijoittakaa kehitetyt uudet ratkaisut asuinalueelle.*

Kolmas työpaja 13.11.2014 klo 10-15

1. *Tutkikaa kehitettyjä ideoita (kaikkien ryhmien tuottamia).*
2. *Merkitkää tarralla kiinnostavimmat ideat asumiseen, vapaa-aikaa ja työllistymiseen liittyen.*
3. *Perustelkaa, miksi valitut ideat ovat kiinnostavia.*
4. *Yhdistäkää kiinnostavimmat ideat samalle fläppipaperille.*
5. *Miettikää, miten ideoita voisi jatkojalostaa, jotta ne olisivat toteuttamiskelpoisia.*
6. *Piirtäkää ideoista muodostuva uusi kokonaisuus.*
7. *Laatikaa esitys ryhmätyön tuloksesta: tiivistäkää tärkeimmät asiat ja miettikää, miten saatte muut innostumaan ideoista.*

Neljäs työpaja, raati ja jatkotyöskentelystä sopiminen 2.12.2014 klo 10-15

1. *Työryhmät esittelevät tuotoksensa.*
2. *Raati arvioi: Mitkä ovat ehdotuksen vahvuudet? Mitkä ovat ehdotuksen parantamisalueet? Miten jatkojalostaisit ehdotuksen elementtejä?*
3. *Sovitaan jatkotoimenpiteistä: Miten saada ideoita käytäntöön?*

3. PROSESSI VAIHEITTAIN

	Toimijat	Toiminto	Päätökset, asiakirjat ja muut dokumentit
1. Yhteydenotot	Pääjärjestäjä (tässä mallissa NAL ry)	Yhteydenotot eri paikallisiin toimijoihin; kaupungin eri virastoihin, kolmannen sektorin toimijoihin ja nuoria lähettäviin tahoihin. Ympäristö- ja teknisen toimen osallistumisen varmistaminen. Kutsujen tekeminen ja lähettäminen.	Kutsut työpajaan
2. Asuinalueiden kartoitus	Pääjärjestäjä ja Ympäristö- ja tekninen toimi	Valitaan tutkittavat asuinalueet – isoissa kaupungeissa voi valita kaupunginosa-alueen. Nuorille annetaan ennakotehtäväksi tutkia ja kuvata kyseiset asuinalueet ennen ensimmäistä työpajaa. Yhteinen tutustuminen alueeseen kannattaa toteuttaa pääjärjestäjän taholta. Kuvattava alueen nuorten asumiseen, työhön ja vapaa-aikaan (palveluihin esim. kaupat, kuntosali, kirjasto tms.) liittyviä asioita.	Kuvat asuinalueilta
3. Ensimmäinen työpaja	Pääjärjestäjä ja työpajoihin osallistujat	Ensimmäisessä työpajassa osallistujat jaetaan monialaisiin ryhmiin ja heille annetaan kaksi tehtävää. Suositeltava ryhmän koko on max. 6 henkilöä, joista vähintään puolet nuoria. Ensimmäisessä tehtävässä ryhmien tulee selvittää oman ryhmän nuorilta nuorten näkökulma: Millaisia toiveita ja unelmia sinulla on asumiseen, työntekoon ja vapaa-aikaan liittyen? Tärkeää on vapaa unelmointi ilman minkäänlaisia rajoitteita. Toisessa tehtävässä tutkitaan asuinalueita, mitä niillä jo on tarjota asumiselle, työnteolle tai vapaa-ajalle?	Asuinalueiden kuvat, fläppipapereita, tusseja
4. Toinen työpaja	Pääjärjestäjä ja työpajoihin osallistujat	Toisella kerralla säilytetään samat ryhmät kuin ensimmäisellä kerralla. Ensimmäisessä tehtävässä ryhmä valitsee yhdessä heitä kiinnostavan asuinalueen. Jos alueita 2-3, voi valita myös kaikki tutkittavat alueet. Ryhmä tutkii yhdessä edellisellä kerralla listattuja nuorten unelmia ja toiveita. Sen jälkeen ryhmän tehtävänä on	Ensimmäisen työpajan tuotokset kopioituna kaikille ryhmille; ryhmien tuottamat alkuperäiset fläppipaperit

		kehittää uusia asumisen, vapaa-ajan ja työllistymisen ratkaisuja siten, että unelmat näkyvät uusissa ideoissa. Toisessa tehtävässä ryhmä ideoi eteenpäin tulevaa asuinkorttelia. Tarkoitus on kuvata mahdollisimman yksityiskohtaisesti uusia ideoita liittyen asuntoihin, yhteistiloihin, piha-alueisiin, harrastus- ja kokoontumistiloihin, työpaikkoihin jne. Millaisia työpaikkoja alueelle voisi syntyä? Millaista vapaa-ajantoimintaa alue voisi nuorille tarjota? Ryhmä voi piirtää unelmien asuntojen pohjapiirustuksia ja sijoittaa kehitetyt uudet ratkaisut alueelle.	
5. Kolmas työpaja	Pääjärjestäjä ja työpajoihin osallistujat	Ryhmät jaetaan uudelleen, siten, että työskennellään uudessa ryhmässä eri kokoonpanolla. Huolehdyttävä, että ryhmässä on riittävästi nuoria. Pienryhmätyöskentelyn ensimmäisessä vaiheessa ryhmät tutkivat kehitettyjä ideoita (kaikkien ryhmien tuottamat ideat). Tämän jälkeen kiinnostavimmat ideat asumiseen, vapaa-aikaan ja työllistymiseen liittyen merkitään esim. tarroilla. Ryhmien tulee perustella, miksi valitut ideat ovat kiinnostavia. Pienryhmätyöskentelyn toisessa vaiheessa ryhmät yhdistävät kaikista tuotetuista ideoista kiinnostavimmat samalle fläppipaperille. Tehtävänä on miettiä, miten ideoita voisi jatkojalostaa, jotta ne olisivat toteuttamiskelpoisia. Sen jälkeen ryhmät piirtävät ideoista muodostuvan uuden kokonaisuuden ja valmistautuu esittelemään sen muille.	Toisen työpajan tuotokset kopioituna kaikille ryhmille; ryhmien tuottamat alkuperäiset fläppipaperit
6. Neljäs työpaja	Pääjärjestäjä ja työpajoihin osallistujat	Jokainen ryhmä laatii 5-10 minuutin esityksen ryhmätyön tuloksista, johon tiivistetään tärkeimmät asiat. Tärkeää on miettiä, miten ryhmä saa muut innostumaan ideoista. Pääjärjestäjä on kutsunut koolle raadin, jonka tehtävänä on arvioida ryhmien ideoita. Raadissa voi olla mukana työskentelyn ulkopuolisia	Raadille toisen ja kolmannen työpajan tuotokset kopioituna, Ryhmien esitykset

		tahoja, mutta myös työskentelyssä mukana olleita. Raati voi koostua esim. nuorista, kaavoitusarkkitehdistä, teknisen ja ympäristötoimen ja kaupunkisuunnittelusta vastaavasta kaupungin työntekijästä, työpajojen rahoittajasta (kaupungin edustaja/RAY?) ja rakennuttajasta (max. 5 hlöä). Raadin tavoitteena on kiinnittää huomiota niihin ideoihin, jotka ovat toteuttamiskelpoisia. Raati voi esittää myös lisäkysymyksiä ja jatkojalostaa esitettyjä ideoita. Raadin jäsenet saavat kukin puheenvuoron aina esityksen jälkeen. Kaikista ideoista on mainittava jotain myönteistä. Esitysten jälkeen kaikille osallistujille (myös vetäjät, raati, esittelijät) annetaan aikaa tutustua kaikkiin esityksiin ja äänestää mieleistään kokonaisuutta tai osiota. Jokaisella on käytettävissään kolme ääntä, jotka voi jakaa ideoiden kesken. Jos haluaa, kaikki kolme ääntä voi antaa vaikka yhdelle, mielestään parhaalle idealle. Lopuksi sovitaan jatkotyöskentelystä ja siitä, kuka ottaa vastuun ideoiden viemiseksi osaksi kaupunkisuunnittelua.	
--	--	--	--

4. TAUSTAA

Nuorisoasuntoliitossa ja Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyhankkeessa (jatkossa NAL-hanke) on pohdittu tapaa, miten saisi nuoria mukaan suunnittelemaan asuntojen rakentamista ja kehittämään asuinalueita. Toukokuussa 2013 tähän tarjoutui mahdollisuus. Nuorisoasuntoliiton NAL-hanke työntekijät olivat kuulleet Kehitysvammaliiton Susanna Hintsalaa eräässä seminaarissa keväällä 2013. Susanna Hintsala on ollut kehittämässä Kehitysvammaliiton ja kuntien sekä kehitysvammaisten kanssa yhteistyössä kehitysvammaisten asumista Arjen keskiössä -hankkeessa.

NAL-hankkeessa todettiin, että Arjen keskiössä -toimintatapa voisi soveltua hyvin myös nuorisoasumisen kehittämiseen yhdessä nuorten aikuisten kanssa. Hankkeen kumppani Mielenterveyden Keskusliitto (MTKL) oli pohtinut mielenterveyskuntoutujien asumisen kehittämistä kokemusasiantuntijoiden kanssa ja siksi voimavarat päätettiin yhdistää ja käynnistää yhteistyössä Nuoret arjen keskiössä -pilotin suunnittelu.

Susanna Hintsala toimi pilotin käynnistämisvaiheessa konsulttina ja lupautui vastaamaan pajojen ohjaamisesta.

NAL-hankkeessa mukana olevat suurimmat asunnottomuuskaupungit ovat aiesopimuksissa valtion kanssa luvanneet luovuttaa nuorisoasumiseen x-määrän tontteja ja Espoossa tontteja oli luvattu kolme. Tässä vaiheessa hanketta Espoossa oli vielä jakamatta tontteja ja siksi päätimme houkutella Espoon mukaan pilottiin. Laadittiin suunnitelma, miten ja keitä Espoosta pitäisi olla mukana pilotissa ja sovittiin, että hankkeelle tulee nimeksi Nuoret arjen keskiössä. Keskusteluita käytiin mm. asunnottomien palveluiden johtavan sosiaalityöntekijän ja Espoon Nuorten Elinvoimaisuusohjelman ohjelmapäällikön kanssa. Nuorten elinvoimaisuusohjelman yksi tavoitteista on nuorten asunnottomuuden vähentäminen ja siksi ohjelman ohjausryhmä päätti olla mukana Nuoret arjen keskiön -pilottihankkeessa. Pilotti kirjattiin osaksi Nuorten Elinvoimaisuusohjelmaa ja nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimintasuunnitelmaa. Valitettavasti MTKL joutui vetäytymään taloudellisen tilanteensa vuoksi hankkeesta alkuvuodesta 2014.

Jotta saimme parhaan mahdollisen tiedon ja kokemuksen käyttöön, osallistuimme Arjen keskiössä -seminaariin ja Lahden Arjen keskiössä -hankkeen työpajatyöskentelyyn keväällä 2014. Espoon kaupungilta ja NAL-hankkeesta valittiin avainhenkilöt ja Susanna koulutti sovitut henkilöt työpajaohjaajiksi. Alkuvuodesta 2014 Espoon aluekoordinaattori tapasi asunnottomuuden vähentämistyöryhmän kokouksessa Espoon teknisen ja ympäristötoimen asuntopäällikön ja kertoi pilotista. Asuntopäällikkö kiinnostui asiasta ja sovittiin, että järjestetään tapaaminen myöhemmin keväälle. Tärkeää oli saada valittujen alueiden arkkitehdit mukaan keskusteluun, jotta he ymmärtävät, mistä prosessissa on kyse. Loppujen lopuksi tutkittaviksi alueiksi Espoo nimesi Matinkylän ja Niittykummun, jota pienellä porukalla lähdimme etukäteen tutkimaan ja valokuvaamaan. Valitettavasti ajan puutteen vuoksi emme ehtineet saada nuoria mukaan kierrokselle.

Keväällä 2014 pilottia markkinoitiin nuorille, nuoria kohtaaville toimijoille ja asiantuntijoille. Kutsut lähtivät toimijoille, jotka tekevät töitä nuorten kanssa ja niille, jotka ovat asiantuntijoita nuorten palveluiden, vapaa-ajan ja työllistymisen osalta. Lisäksi olennaista oli saada mukaan Espoon teknisen ja ympäristötoimen asuntopäällikkö, rakennushankkeiden projektipäällikkö ja alueiden arkkitehtejä.

Sovittiin, että työpajat toteutetaan syksyllä 2014 (25.9., 21.10., 13.11. ja 2.12.) ja työpajojen toteutuksesta vastaa Susanna Hintsala ja NAL. Espoon sivistystoimi toimi kutsujana, koska Nuorten Elinvoimaisuusohjelma on sivistystoimen alainen ohjelma. NAL-hanke laati kutsut ja Elinvoimaisuusohjelman ohjelmapäällikkö lähetti kutsut sivistystoimen johtajan nimissä. Kutsuja oli kahdenlaisia. Kutsu asiantuntijoille, joiden toivottiin osallistuvan pajatyöskentelyyn asiantuntijana ja toinen kutsu niille toimijoille, jotka houkuttelivat nuoria mukaan työskentelyyn. NAL koordinoi ilmoittautumisia.

Nämä tahot osallistuivat työpajatyöskentelyyn:

- tekninen ja ympäristötoimi (projektijohtaja, asuntopäällikkö, arkkitehti)
- sosiaalityö
- maahanmuuttajapalvelut/jälkihuolto
- nuorisopalvelut (yESBOx)
- Keskuspuiston ammattiopisto
- Espoon nuorisotasunnat ry
- Itäviitta-yhteisö
- Vamos Espoo
- Omnian etsivä työ
- Nuorisovaltuusto
- Espoon Asunnot/asumisneuvonta
- Alkuasunnat
- NalPalvelut
- nuoria vaihtelevasti, 13 - 18 nuorta pajasta riippuen.

Työpajoja oli kaiken kaikkiaan neljä. Yhteensä osallistujia työpajoissa oli seuraavasti:

- I paja: 41
- II paja: 35

- III paja: 33
- IV paja: 43.

Pajoissa tarjottiin lounas ja iltapäiväkahvit. Nuorten Elinvoimaisuusohjelma ja Espoon kaupunki maksoi tilat, lounaan ja iltapäiväkahvit. Nuoret saivat kiitokseksi osallistumisestaan 40€ S-ryhmän lahjakortit ja osallistumistodistukset. Lisäksi niille nuorille, joilla ei ollut bussilippua, NAL maksoi matkakulut.

5. TYÖPAJATYÖSKENTELEY

5.1 Ensimmäinen työpaja 25.9.2014

Ensimmäisessä työpajassa oli tavoitteena kuulla nuorten unelmia ja toiveita liittyen asumiseen, työhön ja vapaa-aikaan

”Millaisia tarpeita, toiveita ja unelmia on asumiseen, työntekoon ja vapaa-aikaan liittyen?”

Lisäksi kysyttiin sitä, mitä tutkittavilla alueilla (Matinkylä, Niittykumpu) on tällä hetkellä tarjota asumisen, työnteon tai vapaa-ajan näkökulmasta

”Mitä Matinkylällä on tarjota asumiselle, työnteolle tai vapaa-ajalle?”

Teknisen ja ympäristötoimen projektijohtaja esitteli Niittykummun ja Matinkylän kaavasuunnitelmia, jonka jälkeen osallistujat jaettiin ryhmiin. Jokaiseen ryhmään oli saatava kuusi henkilöä, joista vähintään 2-3 nuorta. Osallistujat ohjeistettiin siten, että työntekijät ”haastattelevat” nuoria ja kyselivät nuorten unelmista. Suositeltavaa on, että työntekijät ovat mahdollisimman vähän äänessä. Työntekijät kyselivät ja nuoret unelmoivat. Kun pääsee pohtimaan unelmia oman elämänsä näkökulmasta, oma elämä tulee näkyväksi ja merkitykselliseksi. Nuorten unelmat ja toiveet kirjattiin fläpille ja esiteltiin muille.

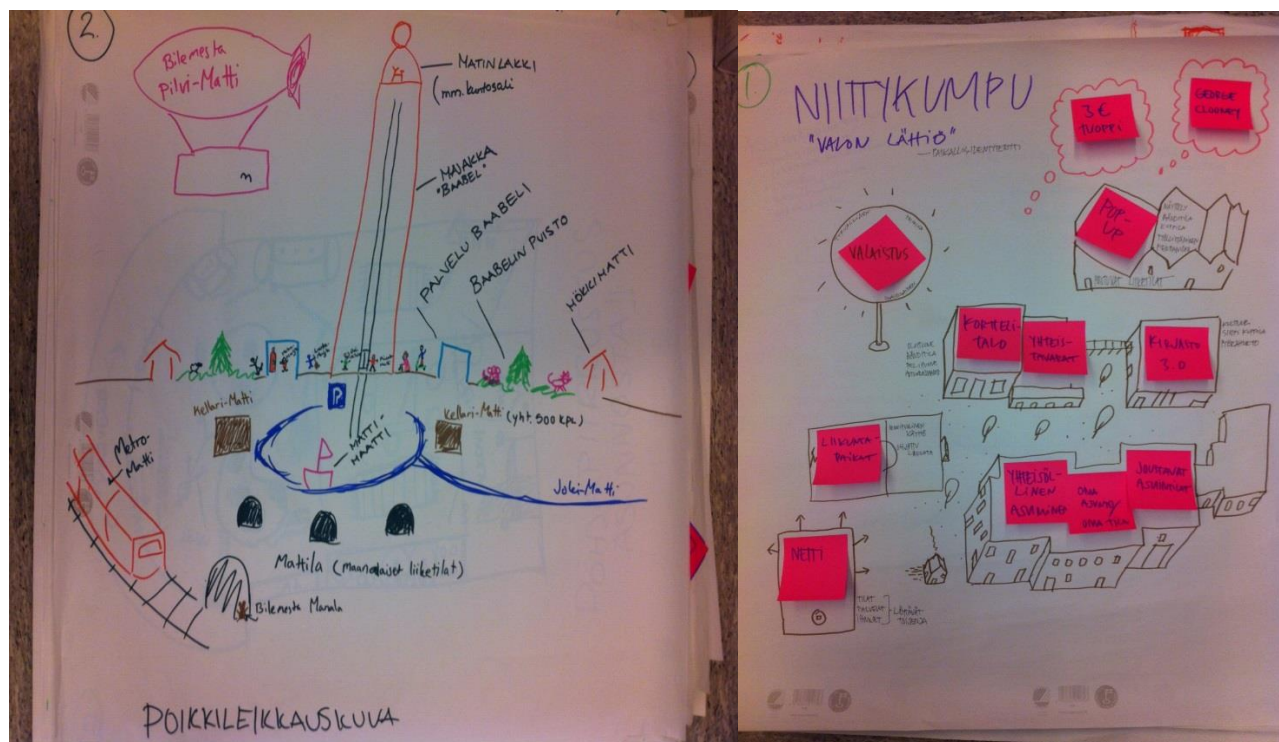
① + ISO-OMENA - UIMAHALLI
+ TERVEYSKESKUS - TE - TMST
+ KULAHALLI - KIERRÄTYSKESKUS
VANHUSTEN PALVELUITA.
+ KUNTOSALI - MÄKKI
PAIVAKOTI - RATIKKA / METRO
+ yhteisp. piste - YÖELÄMÄ / CLUBI
LEFFATEATTERI
+ YES BOX
+ PANKKI JA POSTI - JUNA
UIMAKANTTA - LENTOKENTÄ / SATAMA
HEMMOTTELUPAIVAT - OPISKELUPAIKAT
KOIRARANTA / PUUSTO - VEROTUIMISTO
JALKAPALLOKENTÄ - POLIISI
KELA KIRJASTO - PALOASEMA
HUOLTOASEMA
RAVINTOLA R-KIOSKI
EMPPU
NUORISOTLA - PRESIDENTTI
YESTIMISTET LAUKARIASEMAT.
SOSSUIMST. - NUORTENLOUTUO
+ JAHALLI OSTOSKESKUS
+ KIRPPUORIT - OMPELIMO / RASTIKES
+ SIIRKKOKORTIT - HOTELLI
ALKO

Ohessa erään ryhmän listaus siitä, mitä asioita alueelta jo löytyy ja ryhmän nuorten näkemys siitä, mitä alueelle vielä tarvittaisiin. Vihreällä, mitä alueella jo on ja punaisella, mitä alueelle vielä kaivattaisiin.

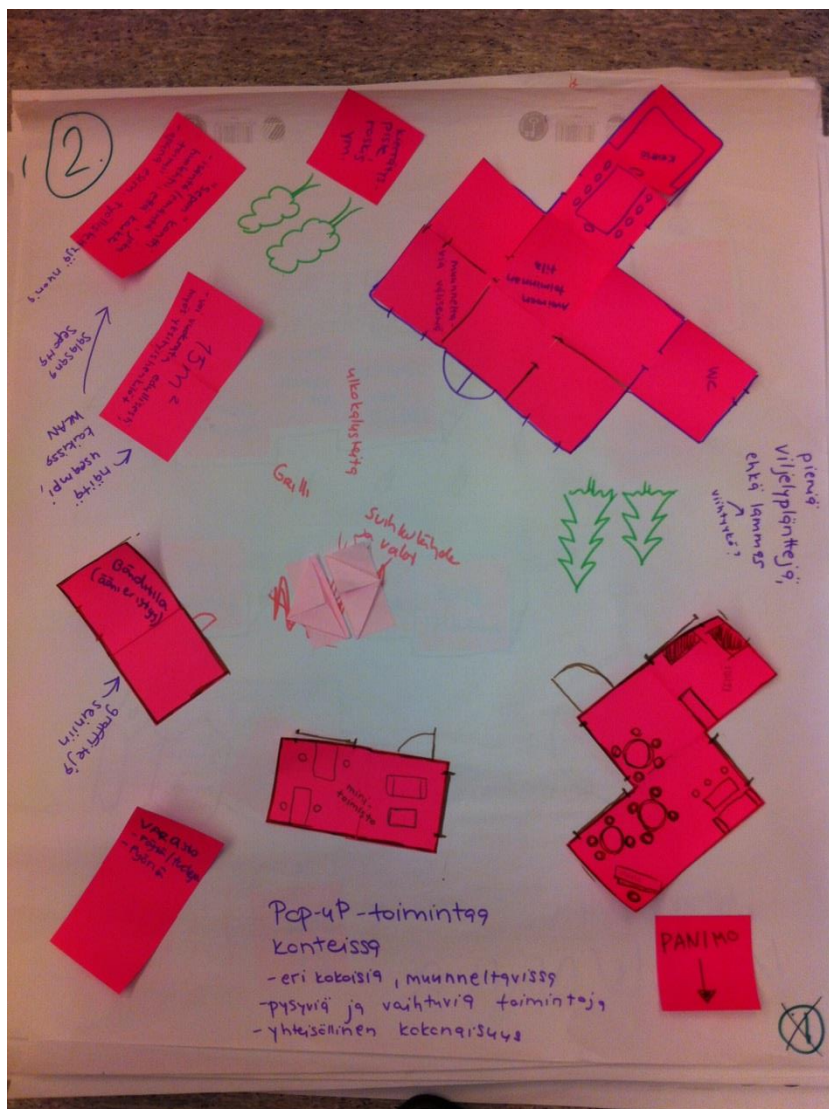
5.2 Toinen työpaja 21.10.2014

Toisessa työpajassa tutkittiin, millaisia asioita asuinalueet tarjoavat tällä hetkellä asumisen, vapaa-ajan ja työllistymisen suhteen ja millaisia uusia ratkaisuja ne voisivat tarjota asumiselle, vapaa-ajalle ja työllistymiselle. Työskentelyn kohteena olivat edelleen Niittykummun ja Matinkylän alueet. Ryhmät saivat valita, tutkivatko vain toista vai molempia alueita.

Ryhmillä oli käytettävissä edellisen kerran unelmat ja listaukset ja heidän tehtävänä oli valita alue, jonka ottavat tarkempaan tarkasteluun työn, asumisen ja vapaa-ajan näkökulmasta. Lisäksi ryhmien käyttöön oli annettu valokuvia alueilta ja netistä tulostettuja kuvia alueilta. Olennaista oli, että nuoret saivat sijoittaa fläpille itselle tärkeitä paikkoja, vaikka ne eivät olisikaan näkyneet kuvissa. Tällä kertaa oli tavoitteena suunnitella kokonainen asuinkortteli. Alla erään ryhmän ideointia Matinkylän ja Niittykummun alueilla.

Myös työllistymisen näkökulmasta syntyi ideoita.

5.3 Kolmas työpaja 13.11.2014

Kolmannessa työpajassa jatkettiin ideointia ja valittiin kiinnostavimmat ideat jatkoon. Ryhmät saivat tarkasteltavakseen muiden ryhmien tuotokset ja valita mielenkiintoisimmat asiat myös muiden ryhmien ideoista ja liittää niitä osaksi omaa kokonaisuuttaan siten, että ne olisivat toteuttamiskelpoisia. Ryhmiä pyydettiin valmistautumaan seuraavalla kerralla esittelemään kokonaisuuttaan työpajaan kutsutulle raadille, joka kommentoi ryhmien tuotoksia.

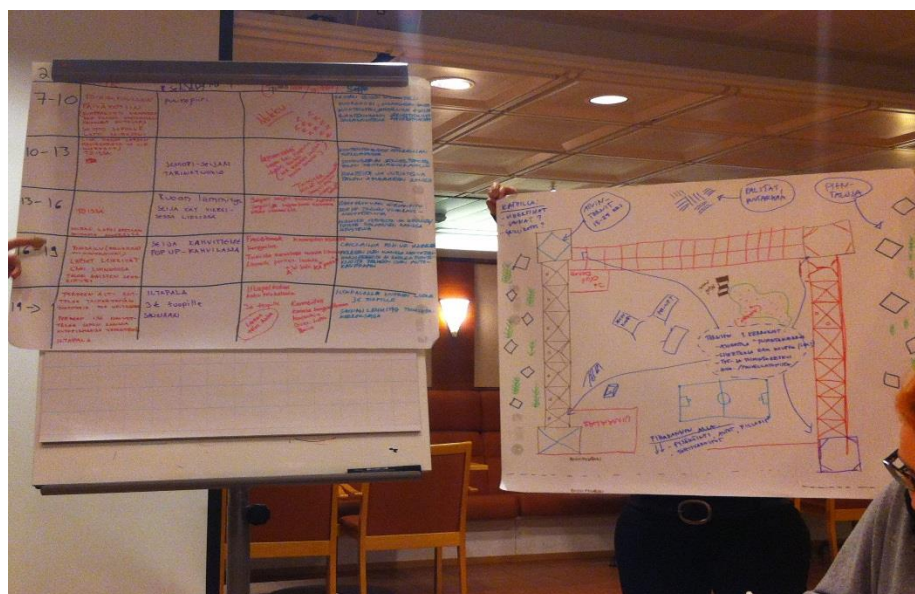
Eri ryhmien ideoita yhdistelemällä syntyi ryhmän tuottama kokonaisuus.

5.4 Neljäs työpaja 2.12.2014

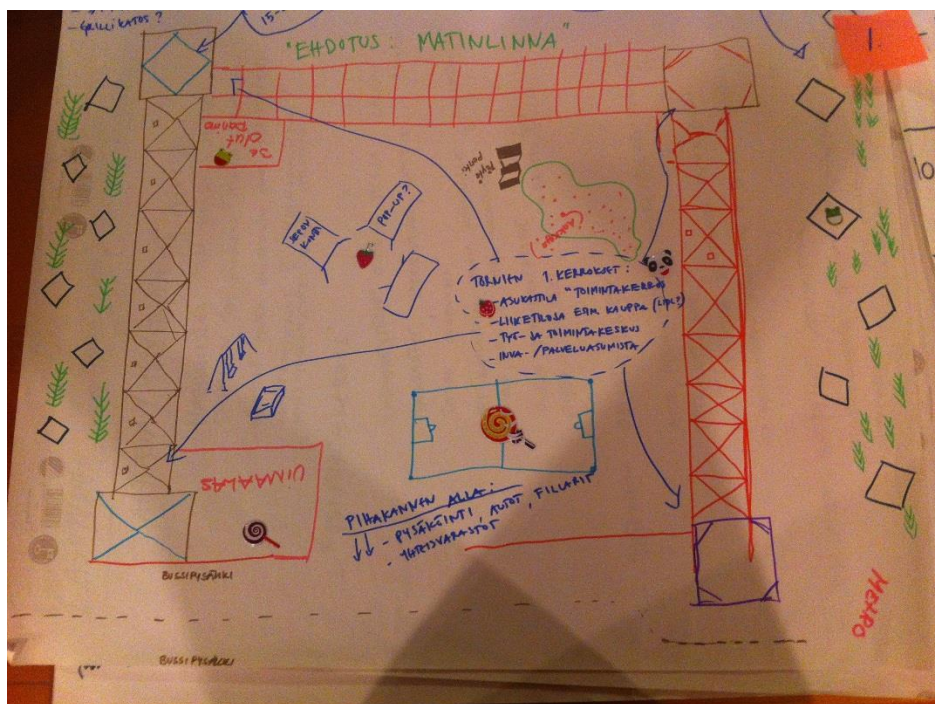
Paikalle oli kutsuttu raati, joka arvioi ryhmien tuotoksia. Raadissa olivat mukana Espoon kaupungin arkkitehti, Alkuasuntojen projektipäällikkö, Asumien rahoittamis- ja kehittämiskeskuksen (ARA) edustaja, Nuorten Elinvoimaisuusohjelman ohjelmapäällikkö ja kaksi nuorta. Raati antoi palautetta ehdotusten vahvuuksista, kehittämiskohdista ja siitä, miten ehdotuksen elementtejä voisi jatkojalostaa. Lopuksi keskusteltiin jatkotoimenpiteistä ja sovittiin, että NAL-hanke laatii työskentelystä raportin ja esittelee tuotoksia Nuorten Elinvoimaisuusohjelman ohjausryhmässä. Jatkotoimenpide-ehdotukset on luettavissa tämän raportin kohdassa

9.

6.1 "Matinlinna"

"MATINLINNA"

Asumisessa näkyy erilaiset ratkaisut. Korkean rakentamisen seassa on myös pientaloasutusta. Alueella on risteilyalus, joka tilapäisesti majoittaisi asunnottomia.

Talossa ja asuinkorttelissa vallitsee vahva yhteisöllisyyden periaate. Kotona oleva nuori voi hoitaa naapurin sairaita lapsia. Kiinteistöä hoitaa "Seppo", joka auttaa nuoria ja järjestää monenlaista arjen toimintaa. "Seppo" on henkilö, joka pyörittää korttelissa organisoitua korttelityötoimintaa (mikrotyönvälitys). Asukkaat voivat tarjota palveluitaan muille korttelin asukkaille. Tämä ei kuitenkaan edellytä yrittäjyyttä, vaan laskutus voisi tapahtua osuuskunnan kautta tai olla vapaaehtoisperusteista. Työ voi olla luonteeltaan siivousta, lasten hoitoa, kaupassa käyntiä tms. Olennaista on, että palvelu on helposti saatavilla ja organisoitavissa ja työllistyminen lähiympäristöön keikkaluonteisesti mahdollistuu.

Asuintaloissa on toimintakerros, jossa voi leikkiä, harrastaa, sauna ja muuten vain viettää vapaa-aikaa. Kerros on talon yhteinen olohuone. Siellä on myös viherkatto tai viljelyspalstoja.

Arkea voisi rytmittää "normipäivätaulukko". Taulukkoon voidaan hahmotella, mitä korttelitoiminnassa voisi yhden päivän aikana tapahtua.

1-10	10-13	13-16	16-19	19->
Perhe TOIMINTAKOULUN PÄIVÄ KOTIIN (KIMPPAUKSET, NAAPURIN OMA KANSSA, YHTEISÖN TILAT, KATUJEN KÄYNTI, SEPPÖN LAPSIA SAIRAUS KIRJE, KALEN LÄPSE PÄIVÄKIRJASTA JA VIE TOISSA	Normi Päivä puuopit SENIORI-SEIJAN TARINATUOKIO	Seppo "MATIN LINNA" (Tällä Nauri/Seppo) NUKKETEATTERI Seppo ja Nauri (Ei ole vielä tullut) Toinen Seppo ja Nauri (Ei ole vielä tullut)	PAIKAN TOIMINTAKERROS PUROKKEI, SAUNOJEN KIRJASTON, KIRJASTON KÄYNTI, SEPPÖN LAPSIA SAIRAUS KIRJE, KALEN LÄPSE PÄIVÄKIRJASTA JA VIE TOISSA	TOISSA SAIRAS LAPSI KOTIIN HOIDOSTA KATUJEN
RUOKAILU (NAUKKAAT VOI ILTOJALUSTAT) LAPSET LEIKKIVÄT LÄHI LUONNOSTA TALON NAISTEN LENT- KIPITRI	RUOKA LÄMMITYS SEIJA KÄY VIERE- SESSÄ LIDISSÄ	Seppo ja Nauri Seppo ja Nauri Seppo ja Nauri Seppo ja Nauri	OSUUSKUNNAN KESKUNNITTO POP UP-TILOJEN VUOKAUS - KESKUNNITTO KIRJASTON KÄYNTI JA KIRJASTON TOIMINTA KIRJASTON KÄYNTI	RUOKAILU (NAUKKAAT VOI ILTOJALUSTAT) LAPSET LEIKKIVÄT LÄHI LUONNOSTA TALON NAISTEN LENT- KIPITRI
PERHEEN ÄITI ESI- TELES TAIDERYHMÄN TUOKIO POP UP-TILOJASSA PERHEEN ISÄ NEUVOT- TELES SEPPÖN KANSSA AUTOPARKKIN YHTEISÖN ILTAPALA	ILTAPALA 36 tuopille SAUNAA	Ilkka ja Seppo Seppo ja Nauri Seppo ja Nauri Seppo ja Nauri	Facebook kaverien kanssa Hengitys- Toinen kaverien kanssa Lounas perheen, lounas Aina joku kaveri	ILTAPALA 36 tuopille SAUNAA

Korttelissa asuu myös "Seniורי-Seija", joka järjestää asukkaille tarinatuokioita. Kantavana ajatuksena on, että "autetaan toisia" ja omaan taloyhtiöön ja kortteliin on helppo työllistyä. Kuka tahansa voi tuoda oman panoksensa "normipäivän" tarjontaan. Korttelissa voi omistaa yhdessä esim. auton ja/tai harrastevälineitä. Ideana on, että jokaisella ei tarvitse olla omaa autoa, vaan korttelissa tai talossa on kimppa-auto tai kimppapyöriä, joita jokainen voisi tarpeen mukaan käyttää. Käyttäjät osallistuvat kustannuksiin yhteisvastuullisesti.

Korttelissa on pop-up -kahvila, matalia asuintaloja ja tornitaloja, joissa on 15-20 kerrosta. Ylin kerros tornitalossa on talon toimintakerros, jossa on atk-huone, biljardi ym. toimintamahdollisuuksia. Yhteiskäytössä korttelissa on

omia mökkejä, jotka soveltuvat ”erakoille”, on pop-up -kontteja, joissa voi tarjota erilaisia palveluita ja yritystoimintaa. Korttelissa on myös puutarha/viljelypalsta ja ankkalampi.

Oma ympäristö ja alueen toimintojen luominen tulisi tapahtua asukkaiden toimesta, eivätkä alueet saa olla liian valmiiksi suunniteltuja. Korttelin läheisyydessä on metro (Matinkylä) ja bussipysäkki. Liikenneyhteydet toimivat sujuvasti. Parkkipaikat on sijoitettu maan alle, pois silmistä. Korttelipiha on suuri.

5.2 ”Mattila”

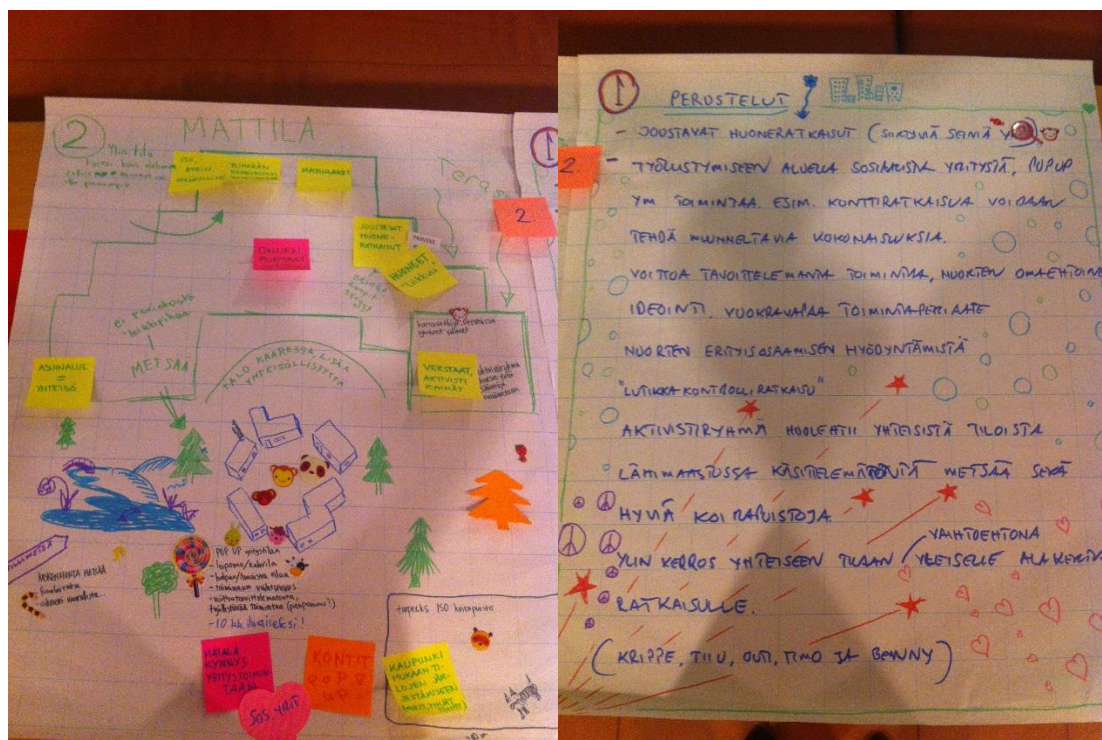
Mattilaan ovat kaikki tervetulleita. Mattilassa on tarjolla erilaisia asumismuotoja ja perhemuotoja: kommuuneja, soluasuntoja, pieniä asuntoja yksin asuville ja asuntoja eri elämänvaiheessa oleville nuorille, perheellisille jne. Ihmiset tapaisivat toisiaan ja ”törmäilisivät”. Naapurit tunnettaisiin myös etunimeltä. Korttelissa vallitsee vahva yhteisöllisyyden periaate.

Taloissa ei ole hallituksia vaan ”aktivistiryhmä”. Ryhmän muodostaa joukko aktiivisia ihmisiä, jotka ajavat yhteisiä asioita alueella. He vastaavat yhteisistä tiloista ja järjestävät alueelle tapahtumia. He tarttuvat toimeen ja ottavat kantaa.

Talojen yhteisissä tiloissa on kulunvalvontajärjestelmä, jonka avulla voi tarvittaessa tarkistaa kiinteistössä asioivien henkilöiden kulkua. Järjestelmän auttaa selvittämään syyllisen esimerkiksi ilkeävaltatapauksissa.

Alueella olisi rakennus, jota kutsutaan ”Onnen portaaksi”. Tämän rakennuksen ylimmässä kerroksessa sijaitsee yhteiset tilat ”Matinlakki”. Kyseessä on iso tila, jota voi muokata ja jakaa. Tila toimii olohuoneena, jolloin varsinaiset asunnot voivat olla pienempiä. Tilassa ei ole ovia. ”Onnen portaat” -kokonaisuudessa on myös verstastiloja, jota aktivistiryhmä ylläpitää. Verstaalla on työkaluja, joita voi hyödyntää itsensä toteuttamiseen, harrastamiseen ja taitojen harjoittamiseen.

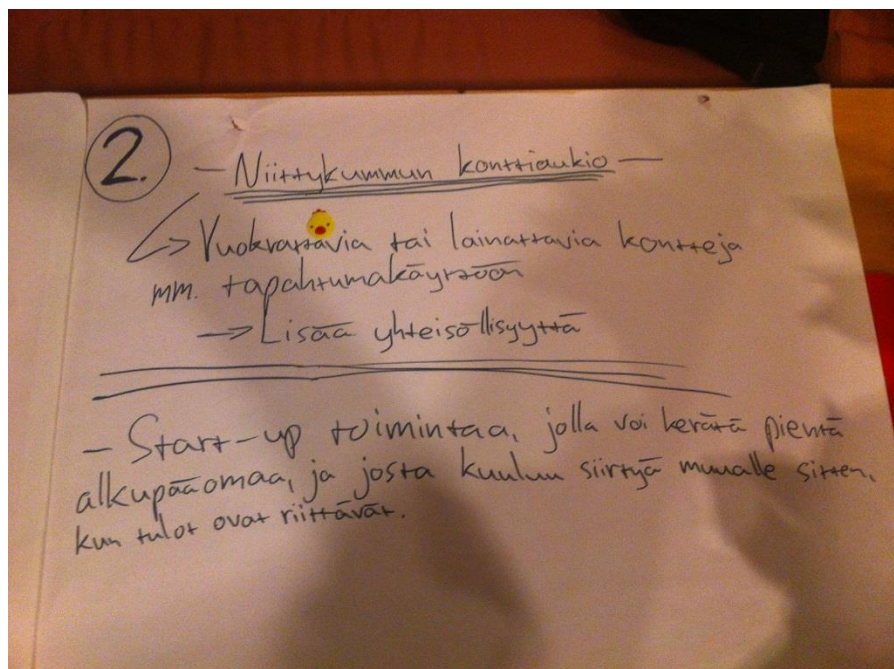
"MATTILA"

Korttelissa on pop-up -yrityskontteja, joita voi vapaasti ottaa käyttöön ja kokeilla omaa yritystoimintaa ilman kallista vuokrasopimusta (esim. leipomo, kahvila tms.). Jos kokeilutoiminta tuottaa tulosta, voi yritystoimintaa jatkaa jossain muualla, näin ei kokeilusta aiheudu taloudellista tappiota.

Korttelissa on järjestötoimintaa ja sosiaalisia yrityksiä. Alueella on mahdollisuuksia viettää vapaa-aikaa ja virkistäytyä. On koskematon ja vanhaa metsää, mikä on virkistävää lapsille ja houkuttelee ulkoilemaan. On riittävän iso koirapuisto ja koirille mahdollisuus liikkua vapaasti.

Start-up -toimintaa ideoitin muissakin ryhmissä

5.3 "Kylä"

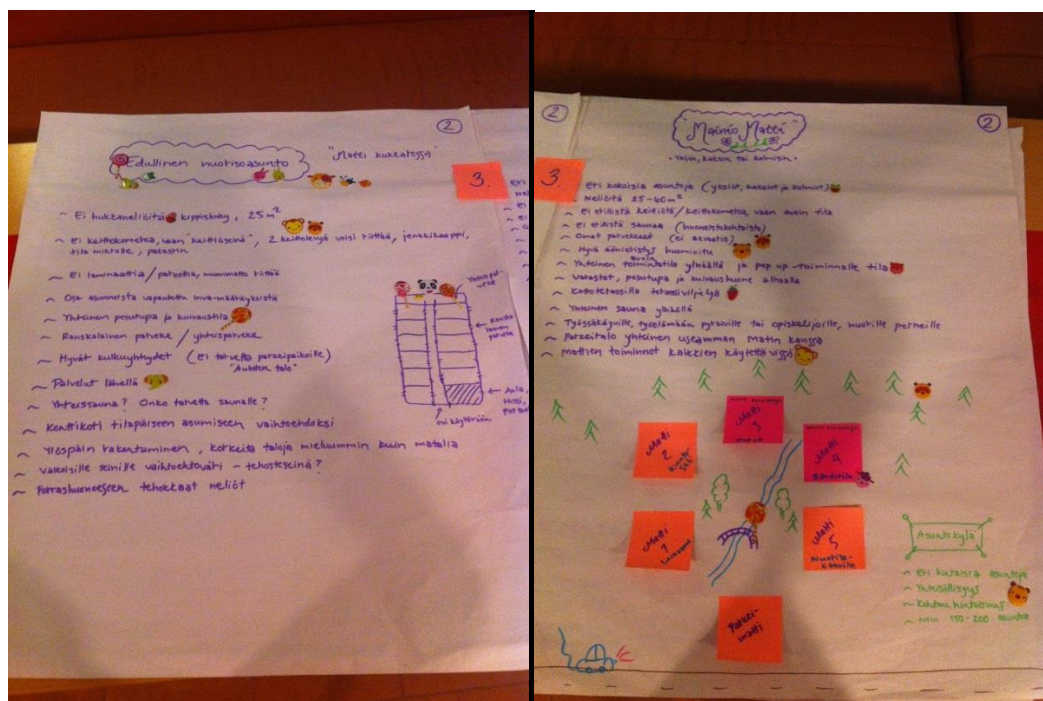
Kylä on tarkoitettu nuorille. Asunnot ovat kohtuuhintaisia ja kylässä valitsee yhteisöllisyyden periaate. Asuntokylässä on viisi taloa, joissa on erikokoisia asuntoja ja yhteisiä tiloja. Talot ovat "Matteja" ja jokaisessa talossa on yhteistila nuorten käyttöön esim. kuntosali, nuorisokahvila, bänditila, lainaamo, pop-up -tiloja. Asunnoissa ei ole saunoja, vaan saunat ovat yhteisiä kuten myös yhteiset toimitilat, varastot ja pesutupa. Parkkitilat ovat yhteisiä kaikille "Mateille". Asuntoja on alueella 150 - 200.

Osa asunnoista on "Matti kukkarossa" -asuntoja, jotka ovat todella kohtuuhintaisia, ns. "löysät pois". Asunnoissa on seinästä vedettävä sänky, vaatimaton varustus ja pieni ranskalainen parveke. "Matti kukkarossa" -asunnoissa ei ole yhtään hukkaneliötä ja osa asunnoista on "vapautettu" inva-määräyksistä. Asunnot on muunneltavia ja rakennettu siten, että kustannukset pysyvät kurissa. Yhteiset tilat ovat monipuoliset ja asukkailla on mahdollisuus lainata tavaroita, kaikkea ei tarvitse itse omistaa. Asunnot on äänieristetty. Palvelu sijaitsevat lähellä ja kulkuyhteydet ovat hyvät. Asuinalue kannustaa työllistymiseen ja tarjolla on yhteisöpalveluita. Lähellä on metsää ja luontoa.

"Mainio-Mateissa" on myös erikokoisia asuntoja, mutta ne ovat hieman isompia ja tasokkaampia kuin "Matti kukkarossa" -asunnot. Asunnoissa ei ole erillistä keittiötä vaan avoin tila ja asunnoissa on kunnan parvekkeet. Talossa on toimintakerros, joka sijaitsee talon yläkerrassa ja pop-up tila. Varastot, pesutupa ja kuivaushuone sijaitsevat talon alakerrassa. Kattoterassilla on terassiviljelyä.

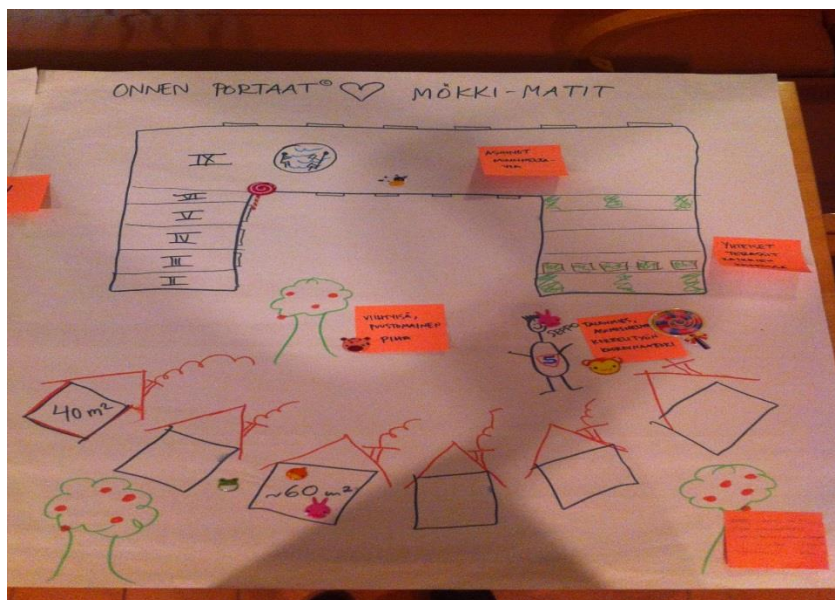
"MATTI KUKKAROSSA"

"MAINIO MATTI"

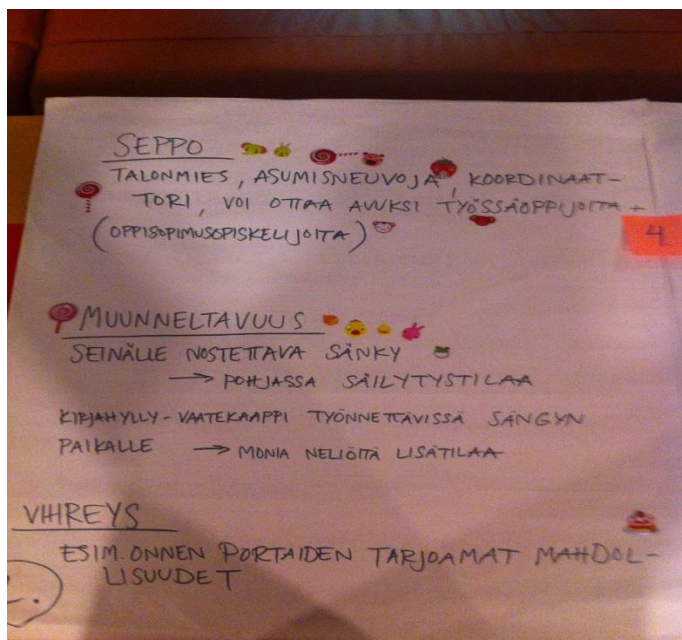

5.4 "Onnenportaat" ♥ "Mökkimatit"

Onnenportaat muodostavat yhden korttelin. Rakennuskokonaisuus sijoittuu lähelle olemassa olevia palveluita, eikä vaadi suurta aluetta. Onnenportaat on korkea rakennus, jonka kerrokset rakentuvat kuin portaat. Piha-alue on viihtyisä ja siinä on tilaa toimia. Piha ei ole liian valmis ratkaisu, vaan asukkaat voivat siihen vaikuttaa. Piha on suojaisa ja viihtyisä, mutta valoisa paikka oleskella. Asunnot ovat erikokoisia eri tarpeisiin. Jokaisessa kerroksessa sijaitsee yhteiskäytössä oleva tila. Rakennuksessa on viherterasseja kerrosten väliparvekkeilla. Samalla tontilla sijaitsee erikokoisia mökkejä "Mökki-Matteja".

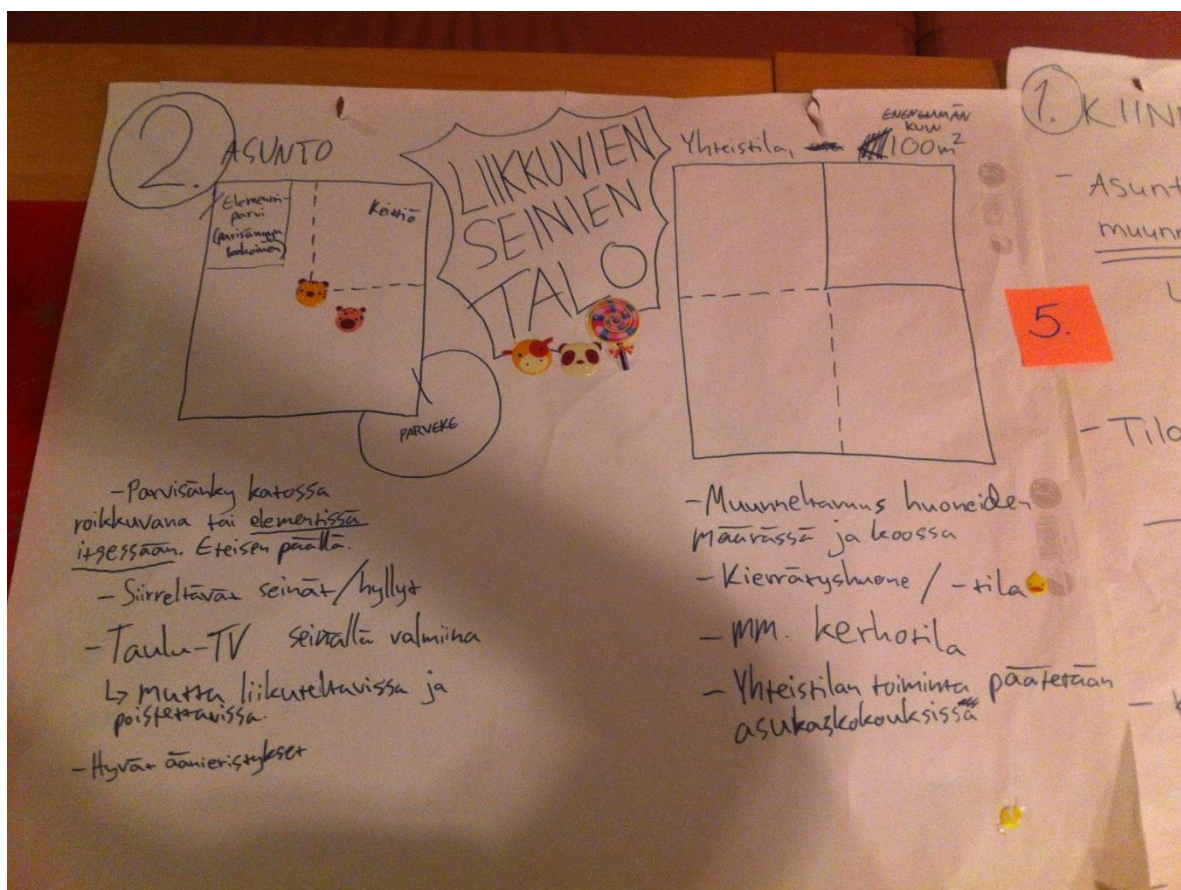
"Super-Seppo" on korttelin talonmies ja asumisneuvoja ja korttelityön koordinaattori, joka tukee asukaskorttelin yhteisöllisyyttä. Hän organisoii asukkaiden välistä keikkatyötä. Hän tekee yhteistyötä oppilaitosten kanssa ja ottaa oppiinsa työssäoppijoita.

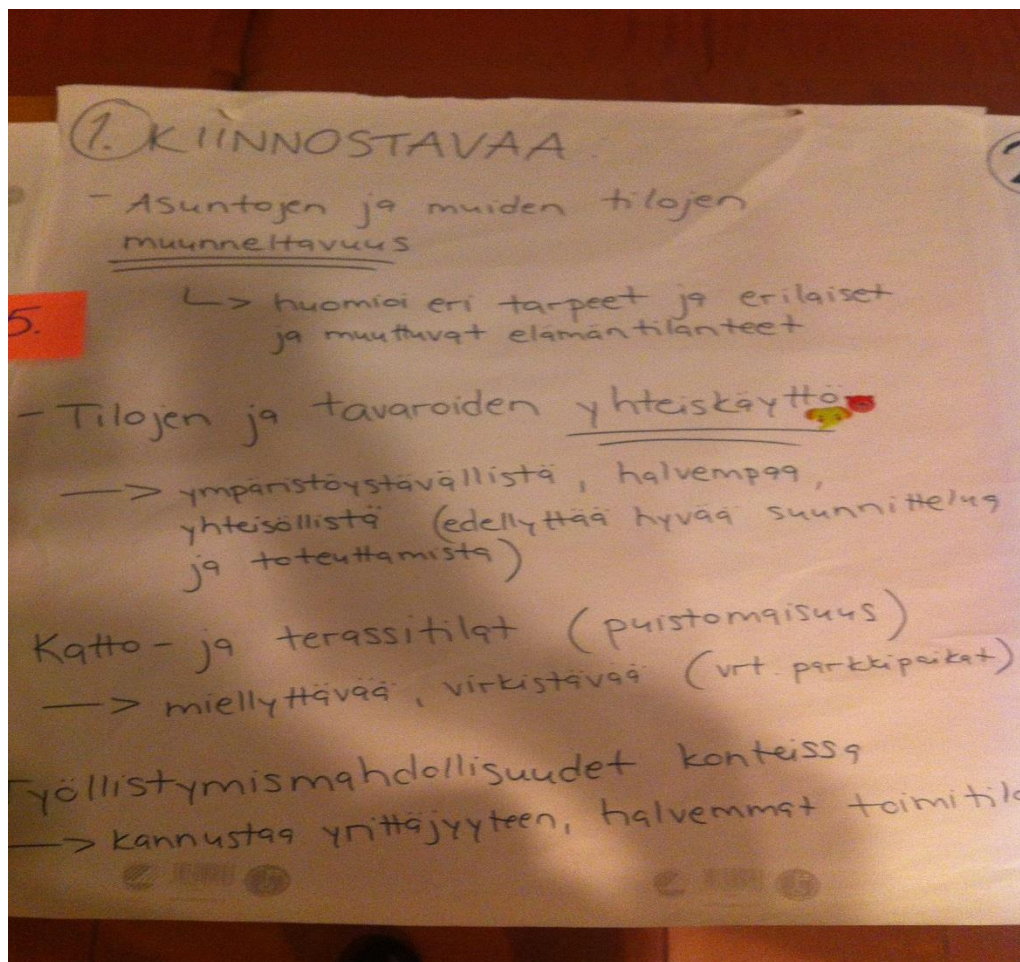

Julkiset palvelut sijaitsevat lähellä, vaikka kaiken ei tarvitse olla omassa korttelissa. Asunnot ovat muunneltavissa, niissä on mm. seinästä vedettävä keittiöseinä, siirrettäviä tiloja jakavat kaapistomoduulit, seinälle nostettava sänky, kirjahylly-vaatekaappi työnnettävissä sängyn alle. Kokonaisuus kattaa n. 6000 kerrosneliötä, asunnot ovat kooltaan 28-50m² ja joukossa muutama isompi asunto.

5.5 Liikkuvien seinien talo

Talossa on kulmaan rakennettu pyöreä parveke. Ulkopuolella elementtiin rakennettu sänkyalue, johon voi laittaa patjan. Seinät ja hyllyt ovat liikuteltavia ja muunneltavia. Asunnossa on parvisänky ja asuntojen äänieristys on hyvä. Talossa on yhteistilat, jotka ovat vähintään 100 m². Tilojen käytöstä päätettäisiin asukaskokouksissa. Tilat voisivat toimia kerhotilana, kierrätyshuoneena ja tässäkin tilassa muunneltavuus käyttötarkoituksen mukaan on helppoa. Talon tilat tarjoavat työllistymismahdollisuuksia. Tilat olisivat käytettävissä edullisesti myös start-up -toimintaan, jolloin ei synny taloudellista rasitetta, jos yrittäminen ei kannatakaan.

Loppujen lopuksi nuorten unelmat ovat hyvin realistisia ja toteuttamiskelpoisia. Alueista Matinkylä kiinnosti enemmän kuin Niittykumpu. Hyvät kulkuyhteydet ja palveluiden sijainti lähellä koettiin tärkeäksi. Yhteisöllisyys nousee jokaisessa ryhmätyössä esiin. Toivotaan toimintakerrosta, jossa voi harrastaa ja tehdä yhdessä asioita. Kortteliin halutaan myös eri-ikäisiä ihmisiä. Eri-ikäiset ja eri elämänvaiheessa olevat asukkaat voivat auttaa toinen toisiaan arjen sujumisen tueksi. Nuoret toivovat muunneltavia asuntoja, liikuteltavia seiniä ja erilaisia asumismuotoja. Kohtuuhintaista asumista kaivataan. Yhteisomistaminen kiinnosti. Taloyhtiössä voisi olla kimppa-auto tai kimppapyörä, joka on hankittu yhdessä. Korttelissa olisi töissä "Seppo", joka vastaisi korttelityötoiminnan koordinoimisesta ja olisi ikään kuin vanhan ajan talonmies. Nuoret toivovat alueelle helppoa pop-up -yrittämistä. Alueelle voisi tuoda kontteja, jossa voisi kokeilla yritystoimintaa matalan kynnyksen periaatteelle ilman suuria taloudellisia riskejä.

5.6 Nuorten unelmat ja toiveet tiivistettynä:

- ☐ Matinkylä kiinnosti alueena enemmän kuin Niittykumpu
- ☐ Hyvät kulkuyhteydet
- ☐ Palvelut lähellä
- ☐ Asuntojen muunneltavuus
- ☐ Yhteisöllisyyttä
- ☐ Toimintakerroksia, yhteisiä vapaa-ajan tiloja
- ☐ Erilaisia asumismuotoja
- ☐ Kohtuuhintaisia asuntoja
- ☐ Eri-ikäisiä samassa korttelissa
- ☐ Yhteisomistamista (kimppa-auto, kimppapyörät)
- ☐ ”Seppo”, korttelityötoiminnan koordinaattori ja talonmies
- ☐ Riskitöntä pop-up –yrittämistä konteissa

7. PALAUTE TYÖPAJOISTA

Osallistujilta kysyttiin palautetta työpajatyöskentelystä. Vastaajia oli yhteensä 16 ja palautteen keskiarvo oli 3,4 asteikolla 1-5.

7.1 Mikä työpajoissa oli parasta?

Ehdottomasti eniten myönteistä palautetta sai yhteistyö nuorten kanssa, nuorten osallisuus ja tiivis yhdessä työskentely. Monipuolinen osallistujakunta koettiin hyväksi ja se, että sai tavata ja jakaa ajatuksia ja kokemuksia erilaisten ihmisten kanssa. Yhdessä ideointi, keskustelu ja kehittäminen koettiin antoisaksi! Erään nuoren mielestä oli parasta päästä kertomaan omia ideoitaan ja kuulla, miten Niittykumpu muuttuu. Myös 40 euron lahjakortti sai kiitosta. Koettiin, että nuoret pääsivät vaikuttamaan ja saivat lisää ”morjenstuttuja”.

”Pääsi työstämään teemoja erilaisten ihmisten kanssa, kaikkien näkemyksille oli tilaa ja tehtävien toteuttamiseen annettiin tarpeeksi aikaa.”

Myönteistä palautetta sai myös uudenlainen konsepti, rohkea uuden kokeilu ja asumisen ratkaisujen ideointi. Työtavat koettiin kivoiksi. Työryhmien sekoittaminen koettiin hyväksi, sillä uusissa ryhmissä tuli esille aina jotain uusia ideoita.

7.2 Mitä jäätiin kaipaamaan?

Työskentelyyn kaivattiin mukaan enemmän nuoria, mutta myös muita asumisen toimijoita kuten S-asuntojen ja Nuorisosäätiön edustusta. Myös työskentelytahti herätti ajatuksia. Työskentelytahti olisi voinut olla nopeampaa ja joku koki, että ideat tulivat usein jo ennen seuraavaa työskentelyvaihetta.

”Välillä tuntui, että veivattiin samoja asioita suunnitelmissa.” ”Tehokkuutta työskentelyyn.”

Toiveena oli myös se, että olisi keskitytty enemmän asumisen realiteetteihin ja oikeisiin tarpeisiin, kuten kuinka saada nuorille asuntoja.

”Unelmoiminen on mukavaa, mutta ne eivät ratkaise ongelmia. ”Matti kukkarossa” -kerrostalot sen sijaan tarjoavat edullisen asumisvaihtoehdon nuorille!”

Osa koki, että nuorten ääni ei tullut riittävästi esille ja ensimmäistä työpajaa lukuun ottamatta osa nuorista oli raahattu työpajoihin väkisin. Äänessä olivat enimmäkseen työntekijät. Nuorten parempaa sitoutumista peräänkuulutettiin. Sitoutuminen työskentelyyn on vaikeaa, jos työskentelyyn on tultu vasten tahtoa.

”Aika paljon ohjaajia/asiantuntijoita osui ainakin omiin ryhmiin eli enemmän nuoria suhteessa ohjaajiin olisi voinut olla mukana.”

Jonkun mielestä olisi ollut tärkeää kuulla jo työskentelyvaiheessa, mitkä ideoista päätyvät toteutukseen asti.

”Voisiko jatkossa ottaa jonkun NAL:in tulevan kohteen tällaisen pajan kohteeksi? Näin nuoretkin pääsisivät konkreettisesti vaikuttamaan asuntokohteeseen.”

Myös kaupunginisiin paremmin etukäteen tutustumista kaivattiin. Sen pohjalta olisi ollut helpompi ideoida uutta. Ideana oli, että asuinalueisiin olisi tutustuttu yhdessä nuorten kanssa. Valitettavasti siihen ei ollut aikaa ennen työskentelyn aloittamista.

7.3 Miten voit edistää työpajoissa esiin nousseita ideoita oman elämäsi näkökulmasta?

Tämä kysymys oli kohdistettu vain nuorille. Vastaussaldo jäi vaisuksi ja tähän kysymykseen vastasi vain yksi nuori. Hän vastasi, että voisi kirjoittaa johtoportaalille perusteltua sähköpostia siitä, miksi ideoita pitäisi toteuttaa. Kuitenkin hän samaan aikaan kommentoi, ettei aio näin toimia. Hän pohtii, että voisi vinkata ympärillä oleville ihmisille konttiprojektista, jossa mahdollistuisi halpa liiketila ja tapahtumajärjestäminen.

Nuorten kokemuksia työpajatyöskentelystä käsitellään laajemmin Tiina Saarisen opinnäytetyössä, jossa hän on haastatellut työskentelyyn osallistuneita nuoria.

7.4 Miten huolehdit omalta osaltasi siitä, että työpajoissa toteutetut ideat viedään käytäntöön?

Tämä kysymys oli tarkoitettu vain työntekijöille. Vastauksia tulikin 13. Eräs vastaajista lupasi hyödyntää työpajoissa esiin nousseita ideoita sosiaalitoimen, asuntotoimen ja tonttiyksikön yhteisissä kokouksissa pitämällä ideoita yllä keskusteluissa. Ideoita luvattiin hyödyntää myös uusia kohteita suunniteltaessa ja selvittämällä ideoiden toteuttamiskelpoisuutta käytännössä.

Joku kertoo hyödyntävänsä työskentelyn kokemuksia, jos nuorisoasumisesta tulee puhetta. Joku lupaa viedä ideoita käsiteltäväksi luottamuselimeen ja keskustella lisää nuorten kanssa ja asumisesta vastaavien yhteistyökumppanien kanssa. Ylipäättään tiedon jakaminen ja ideoiden eteenpäin vieminen nousee vastauksissa esille. Eräs työntekijä lupaa huolehtia, että tulevilla tonttiluovutuksissa varaudutaan nuorisoasumiseen.

Jotkut vastaajista toteavat myös, ettei ole riittävästi vaikutusvaltaa, jotta voisivat viedä ideoita eteenpäin. Kokemus siitä, ettei ole päättävässä asemassa, yhdistetään myös siihen, ettei ole valtaa vaikuttaa asioihin. Joku ei osaa sanoa, miten ideoita voisi hyödyntää. Onkin tärkeää, että työskentelyn ideoita viedään eteenpäin ja järjestetään tapaaminen, jossa on mukana päättäviä tahoja. Myös kiinnostusta jatkotyöskentelyyn ilmaisee muutama henkilö.

8.5 Miten huolehdit omalta osaltasi siitä, että nuoret saavat tietoa Espoon kaupungin jatkotoimenpiteistä tulevaisuuden asuinaluesuunnittelussa?

Tämäkin kysymys oli kohdennettu vain työntekijöille. Vastaajia oli 11. Erään vastaajan mielestä tiedon kulkuun liittyvä vastuu on Espoon kaupungin viestinnässä. Osa vastaa, ettei osaa ottaa kantaa tähän kysymykseen, kun ei tiedä jatkosta. Joku kertoo tiedottavansa mielellään eteenpäin, jos päätös esim. Nuoret arjen keskiössä - jatkotyöryhmästä syntyy. Muutamat kertoivat seuraavansa mediaa ja uutisointia aiheeseen liittyen ja jakavansa tietoa sitten sosiaalisessa mediassa.

Tämän kysymyksen kohdalla joku totesi, ettei ole sellaisessa asemassa, että voisi vaikuttaa ideoiden viemiseksi käytäntöön. Ei ole riittävästi tietoa, mitä kaupunki milloinkin suunnittelee asuinalueiden osalta.

”Asuinaluesuunnittelu on hyvin kaukainen ajatus, johon käytännön työntekijällä ei ole pääsyä. Sellainen olo on.”

Joku vastaajista lupaa ottaa nuoria mukaan valmisteluun ja tiivistää yhteistyötä ja kannustaa nuoria itse aktiivisuuteen ja asioista selville ottamiseen sekä vaikuttamiseen kaupunkisuunnittelun osalta. Eräs lupaa tuoda entistä enemmän tietoa internetiin ja luoda digitaalisia palveluita, joiden avulla saa tietoa ja voi osallistua kaupunkisuunnitteluun.

8.6 Muuttuiko käsityksesi nuorisoasumisen ja asuinalueen suunnitteluun vaikuttamisesta työpajatyöskentelyn aikana?

Asuinalueen suunnitteluun vaikuttaa alueen kaavoitus ja kaavoitusvaihe. Missä vaiheessa kaavoitusprosessia asuinaluesuunnitteluun voi vielä vaikuttaa? Se oli tiedossa, että Niittykummun ja Matinkylän alueita oli jo kaavoitettu, joten nähtäväksi jää, miten ideat näkyvät näillä alueilla. Toisaalta Espoon tekninen ja ympäristötoimi sai työskentelyn aikana sellaista tietoa nuorisoasumisesta, mitä voi hyödyntää tulevaisuuden nuorisoasumista ja korttelirakenteita suunniteltaessa. Kaavoituksessa varataan alueita asumiseen, työpaikoille, palveluille, liikenteelle ja viheralueiksi. Asemakaavaa tarvitaan, kun suunnitellaan uutta aluetta tai jo olemassa olevan alueen palveluita tai muutetaan liikennejärjestelyjä. Yleiskaava ohjaa tarkempaa asemakaavoitusta, joka puolestaan määrää, mihin aluetta voi käyttää ja millaisen esimerkiksi rakennuksen saa rakentaa.

Vastauksia tähän osioon tuli 16, joista 11 vastasi, että käsitys on muuttunut.

”Kaikki oli minulle melko uutta. Toisaalta jotkut asiat oli jo ”kiveen hakattu”, toisaalta tuntui olevan mahdollisuutta vielä vaikuttaa suunnitteluun.”

Joku uskoi siihen, että nuoret voivat jatkossa saada asuntoja. Yhteistyö ja työskentely nuorten kanssa saivat positiivista palautetta. Nuorilla on aidosti kyky osallistua suunnitteluun ja heillä on paljon ideoita. Toiveet ja tarpeet yllättivät ja esiin tuli uusia näkökulmia. Nuorilla olikin ihan tavallisia toiveita ja tarpeita.

”Yhteistyö on voimaa! On tärkeää, että nuoria kuullaan, heiltä löytyy usein oikeasti hyviä ideoita.”

Joku kertoi oppineensa työskentelyn aikana, miten suunnitteluprosessi etenee ja miten Espoossa asiat tehdään. Mutta luottamus siihen, että jatkossa pääsisi osalliseksi asuinaluesuunnittelua, on edelleen heikkoa.

”Tämä on tosiaan ollut hepreaa aikaisemmin. Ja epäilen, että hepreaksi myös jää, koska työryhmät ja mallit ovat suunniteltu jo niin pitkälle tulevaisuuteen, joten en usko, että asuinalueiden suunnitteluun hirveästi muita tahoja otetaan mukaan.”

Kolme vastaajista koki, ettei käsitys suunnitteluun vaikuttamisesta muuttunut. Joku oli sitä mieltä, ettei kokenut vaikuttaneensa mihinkään.

”En näe vaikuttaneeni mihinkään. Ehkä näen sen joskus, mutta en vielä.

Suunniteltaessa uutta tai kehitettäessä eri kaupunginosia, kaavoitettavalta alueelta tehdään selvityksiä (esim. luonto-, melu- tai liikenneselvitykset) ja tarvittaessa käydään keskusteluja eri viranomaisten kesken. Näiden pohjalta laaditaan luonnosmainen valmisteluaineisto, joka voi sisältää erilaisia vaihtoehtoja. Joskus kaavoitukseen saattaa liittyä pitkiä valitusprosesseja, minkä vuoksi kaavoitusprosessi voi pahimmallaan kestää useita vuosia.

8.7 Sana on vapaa!

Työskentelyä pidettiin hyvänä, etenkin riittävän varhaisessa tilanteessa, jossa ideoita voidaan suunnittelussa hyödyntää. Tunnelma oli hyvä ja käytännön järjestelyt toimivat. Pajoissa oli positiivinen ja kehittävä ote.

”Positiivinen ja kehittävä asennoituminen oli tarttuvaa ja innostavaa! Sisällöt olivat mielenkiintoisia ja prosessi loogisesti etenevä.”

Eräs vastaajista kuvaa työpajoja seuraavasti:

”Työpaja oli varsin onnistunut kokonaisuus. Näitä lisää! Olisiko joskus nuorten mahdollisuus vaikuttaa vaikkapa vain yksittäisen rakennuksen suunnittelutyöhön? Se voisi olla konkreettisempi työskentelytapa kuin tämä, jossa suunnittelu kohdennettiin aluetasolle.”

Työskentelylle kaivataan jatkoa myös pilotin jälkeen. Pilotti oli hyvä kokonaisuus, mutta pilottia kehittämällä voidaan saavuttaa jotain, millä oikeasti voisi olla vaikutusta. Toiveena on myös, että ideoita menee käytäntöön.

Nuorten osallistumista asuinaluesuunnitteluun pidetään kannatettavana, mutta nuorten mukaan saaminen on haastavaa, varsinkin kun tavoitellaan tasapuolista edustusta. Nyt työssä käyvät nuoret eivät päässeet osallistumaan. Positiivista palautetta sai se, että erilaisista taustoista huolimatta yhteinen työskentely sujui hyvin. Enemmän nuoria kaivattiin mukaan. Valtaosa pajaosallistujista oli työntekijöitä. Suurimmalla osalla ei ollut vaikutusvaltaa Espoon asuinalueiden kehittämiseen. Ehdotuksena tuli, että NAL voisi järjestää jostain tulevaisuuden asuinkohteestaan vastaavanlaisen työpajan. Joku pohti sitä, että asuinaluesuunnittelussa täytyy olla mukana jo hyvissä ajoin, jo vuosia etukäteen, jotta kaavaan saadaan nuorten toiveita mukaan.

”Jos oltaisiin liikkeellä jo vuosia etukäteen, niin ehkä sitten asuinalueen kaavaankin saataisiin mukaan jotain nuorten toiveita.”

Eräs osallistujista kommentoi, että työskentelytapa oli tehotonta. Hän koki, että oli liikaa ”puuhastelua”. Olisi pitänyt enemmän keskittyä keskusteluun ja ideoiden kehittelyyn ja tehokkaaseen dokumentointiin.

”Metodi voi olla hyvä jonkin erityisryhmän kohdalla, mutta tässä se oli lähinnä vaivaannuttava ja kuten sanottu – tehoton.”

Eräs kommentoi osallistumistaan seuraavasti:

”Olen saanut tänään enemmän tietoa kohderyhmän toiveista kuin 2,5 -vuotisen työsuhteeni aikana.”

Tulevaisuuden nuorisotasuminen saattaa ollakin hyvin toisenlaista kuin nykyisin – haja-asutettua tai ainakin, että korttelissa on eri elämänvaiheessa olevien ihmisten asumista. Nykyisin nuorisotasuminen tarkoittaa sitä, että asuinrakennus on tarkoitettu vain nuorille aikuisille ja talossa ei muun ikäryhmän edustajia asu. Nuorten mielestä asuintalossa ja -korttelissa kuitenkin voisi olla eri-ikäisiä ihmisiä.

”Jäin pohtimaan sitä, että pitäisikö nuorisotasumisen ollakin tulevaisuudessa hajautettua tai ainakin sellaista, että korttelissa on selkeästi eri elämänvaiheessa olevia eri-ikäisiä asukkaita.”

Eräs arkkitehti pohti työskentelyn jälkeen seuraavasti kaavoitukseen liittyen:

”Oivalsin, että asuinrakennuksia ja ympäristöä ei kannata kaavoittaa liian tarkkaan, vaan tuleville asukkaille olisi hyvä jättää mahdollisuus vaikuttaa.”

8. KEHITTÄMISIDEAT JA JATKOTOIMENPIDE-EHDOTUS

8.1 Kehittämisideoita ja huomioita

Kehittämisideat perustuvat ohjaajien työpajatyöskentelyn aikana tehtyihin havaintoihin sekä suulliseen ja kirjalliseen palautteeseen. Miten pilotissa havaittuja epäkohtia voitaisiin kehittää?

Nuoria osallistui työskentelyyn vaihtelevasti, 13 - 18 nuorta pajasta riippuen, eli keskimäärin 40% osallistujista oli nuoria. Palautetta tuli siitä, että paikalla oli enemmän työntekijöitä kuin nuoria. Nuoria olisi saanut olla

enemmän. Tiina Saarisen opinnäytteessä haastateltujen nuorten mukaan suurin osa koki tulleen kuulluksi ja lopullisissa ideoissa näkyi heidän unelmansa ja toiveensa. Nuoren kokemus kuulluksi tulemisesta saattaa kuitenkin heikentyä, jos työntekijöitä on enemmän. Havaittavissa oli myös sellaisia ryhmiä, joissa työntekijät olivat enemmän äänessä kuin nuoret. Näin kävi niissä ryhmissä, joissa enemmistö oli työntekijöitä ja nuoria oli vain 1-2. Ne ryhmät, joissa oli nuoria lähes yhtä paljon kuin työntekijöitä, toimivat paremmin ja keskustelu oli hedelmällisempää.

Osa nuorista oli selkeästi mukana vain koska työntekijä oli niin vaatinut. Motivaatio työskentelyyn ei voi olla kovin korkea, jos työskentely ei perustu vapaaehtoisuuteen. Osa nuorista olisi siis todennäköisesti jättänyt tulematta, jos työntekijä ei itse olisi tullut paikan päälle nuorten kanssa. Lisäksi on pohdittava, miten myös työssäkäyviä nuoria saataisiin mukaan. Työssäkäyvien mukaan saamiseksi työpajat olisi täytynyt järjestää ilta-aikaan, jolloin haasteena olisi ollut työntekijöiden osallistuminen. Jos asuinalueen kehittämiseen halutaan mukaan kaikenlaisia nuoria, olisi järkevää toteuttaa tämän kaltainen projekti esimerkiksi oppilaitoksissa tai sellaisessa ympäristössä, jossa nuoret luonnollisesti jo ovat.

Joidenkin ryhmien kohdalla havaittiin epäkunnioittavaa puhetta suhteessa nuoriin. Puhe nuorista yleisellä tasolla ei ollut kunnioittavaa, vaan nuorista puhuttiin alentavaan sävyyn. Tällaisissa tapauksissa ei voi olettaa, että nuori osallistuu keskusteluun, jos kuulee omaan ikäryhmäänsä kohdistuvaa epäkunnioittavaa puhetta. Havaintoja tehtiin myös siitä, että työntekijä keskittyi ryhmätyöskentelyssä enemmän kännykän kanssa ”pelaamiseen” kuin itse työskentelyyn. Millaisen kokemuksen nuori saa kuulluksi tulemisesta, jos työntekijä ”räplää” samanaikaisesti puhelintaan, kun tarkoituksena olisi keskittyä nuoren elämään ja unelmiin? Työskentelyn intensiteetin on oltava sellainen, että kaikilla ryhmäläisillä on selkeä rooli ja jokaisella ryhmän jäsenellä joku tehtävä, ettei tällaisia oheistoimintoja pääse syntymään.

Työskentelyn intensiteettiä voisi kehittää. Kehitysvammaliiton Arjen keskiössä -hanke on kehitetty erityisryhmän, kehitysvammaisten, näkökulmasta ja työskentely vaatii aikaa ja toistoja. Espoon Nuoret arjen keskiössä -ryhmät aloittivat kehittämisen ja ideoinnin heti ensimmäisessä tapaamisessa ja palautteen mukaan työskentely olisi voinut olla tehokkaampaa. Nyt pajoja oli neljä kuukauden välein. Voisiko pajoja järjestää esimerkiksi kolme viikon välein? Tai vaihtoehtoisesti voisi pohtia, miten Arjen keskiössä -toimintatavasta saisi sovellettua yhden päivän mittaisen työpajan?

Erittäin tärkeää on ohjeistuksen selkeys. Ohjaajien on sovittava etukäteen vastuut ja varmistettava, että ohjeistus on riittävän selkeä ja työskentelyn tavoite ymmärrettävissä. Tärkeää on myös ohjaajien innostava ote työskentelyyn, joka motivoi työskentelyyn ja tekee ilmapiiristä rennon. Ajoittain tuli sellainen olo, että termiä ”yhteistoiminnallinen kehittäminen” olisi ollut hyvä avata ennen työskentelyn aloittamista? Miksi olemme täällä ja mitä meidän on tarkoitus saada aikaiseksi?

Työskentelyn aikana tuli selväksi, että asuinalue suunnitteluun on päästävä mukaan riittävän ajoissa. Tähän kannattaa erityisesti teknisen ja ympäristötoimen kiinnittää huomiota. Jos kaavoitukseen liittyvistä asioista on jo kunnan päättävissä elimissä päätetty, voi olla vaikeaa vaikuttaa asuinalueisiin millään tavalla. Siksi onkin kiinnitettävä huomioita, missä vaiheessa kaupunkisuunnittelua kohderyhmän kuuleminen kannattaa järjestää. Jos halutaan kohderyhmän näkemyksiä juuri tietyistä alueista, paras ratkaisu olisikin ottaa nuoret mukaan jo siinä vaiheessa, kun aloitetaan uuden alueen suunnittelu – ennen kaavoitusta. Toki Nuoret arjen keskiössä -työpajojen ideat ovat käyttökelpoisia yleisellä tasolla nuorisosoasumiseen, eivät ainoastaan näissä työpajoissa tutkittujen Niittykummun tai Matinkylän alueilla. Näissä työpajoissa syntyneitä ideoita voi halutessaan hyödyntää millä tahansa alueella nuorisosoasumista suunniteltaessa.

Toivottavaa olisi ollut, että ARA:n ja RAY:n edustaja olisivat olleet alusta saakka mukana työskentelyssä, jotta he olisivat saaneet käsityksen nuorten näkemyksistä asuinalueen kehittämisen suhteen. Kehitysvammaliiton Arjen keskiössä -työskentelytapa on ollut ARA:n rahoittama pilottihanke ja olisi ollut tärkeää, että he näkevät, miten kehitysvammaisten asuinolosuhteita kehittävä malli toimii nuorisosoasumisen kehittämisessä. ARA:n ja RAY:n aktiivinen rooli hankkeessa olisi edistänyt asuinalue suunnittelun kokonaisvaltaista tarkastelua sekä asuntorakentamisen, työllistymisen, palvelutuotannon että rahoituksen näkökulmista. Olisi ollut tärkeää saada myös Arjen keskiössä -hankkeessa (Lahti, Seinäjoki, Kotka, Turku) mukana olleita tahoja kertomaan omia kokemuksiaan Espoon toimijoille. Seinäjoen pääarkkitehtiä yritettiin saada mukaan, mutta aikataulut eivät osuneet yksiin Nuoret arjen keskiössä -työskentelyn kanssa. Lisäksi työskentelyyn toivottiin mukaan arkkitehtiopiskelijoita, mutta Aalto-yliopisto ei reagoinut yhteistyöpyyntöihin. Mukaan toivottiin myös Arjen keskiössä mukana olleita Tampereen yliopiston arkkitehtiopiskelijoita, mutta pyyntö arkkitehteille lähti liikkeelle liian myöhään eikä kukaan heistä päässyt osallistumaan.

Palautteessa nuorten toiveena oli päästä tutustumaan tutkittaviin alueisiin etukäteen. Suunnitteilla olikin tutustuminen Matinkylän ja Niittykummun alueisiin nuorten kanssa ennen työskentelyn aloitusta, mutta tähän ei valitettavasti jäänyt aikaa ja se koettiin vaikeaksi toteuttaa. Pieni työntekijäryhmä sen sijaan kävi tutustumassa alueisiin.

Työskentelylle kaivataan jatkoa ja vähintään tietoa siitä, miten prosessi etenee. Miten ideoita viedään eteenpäin käytäntöön vai viedäänkö lainkaan? Tiedonkulku tässä asiassa on olennaista. Miten asiasta tiedotetaan? Kuka ottaa vastuun tiedottamisesta? Prosessi on vielä keskeneräinen ja siksi onkin tärkeää kokoontua olennaisten päätöksiä tekevien tahojen kanssa vielä syksyllä 2015. Tuossa tapaamisessa on hyvä käydä kaikki ideat läpi ja sopia jatkosta ja siitä, miten ideoiden käyttöönotosta tiedotetaan mukana olleita ja kuntalaisia.

8.2 Jatkotoimenpide-ehdotuksia

Espoon kaupungille

Nuorten osallistamiseksi mukaan asuinaluesuunnitteluun on olennaista, että tekninen ja ympäristötoimi sekä sivistystoimen opetustoimi/nuorisopalvelut tiivistävät yhteistyötä asuinalueiden suunnittelun suhteen. Koska nuoria on vaikea saada liikkeelle johonkin tuntemattomaan, työskentelyn olisi hyvä tapahtua jossain, missä nuoret luonnollisesti jo ovat. Olisi luotava käytännöt, miten eri-ikäiset nuoret pääsevät vaikuttamaan asuinalueiden suunnitteluun helpommin. Peruskouluihin ja II asteen kouluihin yhteiskuntaopin / maantiedon tunneille voi kutsua kaavoitusarkkitehtejä vierailuille. Arkkitehdit voisivat konkretisoida nuorille, miten kaupunkien kaavoitusprosessi ja rakentaminen etenee, jotta nuoret saisivat kuvan siitä, mitä kaikkea tapahtuu ennen varsinaisen asuinalueen rakentamista. Samalla kaupunkisuunnittelu saisi kuulla nuorten toiveita asuinalueisiin liittyen. Yhtenä vaihtoehtona voisivat olla nuorten asumisraadit. Tekninen ja ympäristötoimi voisi järjestää säännöllisesti nuorille alueellisia asumisraateja nuorisotaloilla tai oppilaitoksissa, jossa nuoret ovat.

Kiinnostavaa olisi myös tietää, miten II asteen oppilaitoksissa opiskelijoita kannustetaan osallistumaan ja olemaan aktiivisia oman elämänsä suhteen ja kunnan nuorten palveluihin liittyvässä päätöksenteossa. Onko vaikuttamiseen liittyvät asiat mahdollisesti sisällytetty oppilaitosten opetussuunnitelmiin? Tarjolla voisi olla esim. vapaavalintainen vaikuttamisen kurssi yhteistyössä teknisen ja ympäristötoimen kanssa teemalla ”Ota kantaa asuinaluesuunnitteluun?”

Tekniseen ja ympäristötoimeen on luotava sellainen vaikuttamisen kanava, jossa kaupunkisuunnitteluun vaikuttamisen kynnyks on mahdollisimman matala. Pelkkä kaavojen nähtävänä pito tai satunnaiset asukastilaisuudet eivät nykypäivänä riitä. Yhtenä lisälinkkinä osallistavan kaupunkisuunnittelun ja päätöksenteon välillä voisi olla myös kaavoituksesta päättävien luottamushenkilöelinten edustajien osallistuminen Nuoret arjen keskiössä -työpajoihin. Lisäksi kaupunkisuunnittelussa kannattaa hyödyntää sosiaalista mediaa erilaisine mobiilisovelluksineen.

Koska pilotti oli liitetty osaksi Nuorten elinvoimaisuuskehitysohjelmaa, esiteltiin pilotin tuloksia ohjelman ohjausryhmässä. Ohjelman ohjausryhmän kokouksessa todettiin, että Nuoret Arjen keskiössä -pilotissa olevaa toimintamallia voidaan soveltavasti käyttää myös muissa kuin asumiseen liittyvissä suunnitteluissa hyväksi. Mallia voitaisiin hyödyntää esim. kouluissa, ympäristösuunnitteluissa jne. Lisäksi ohjausryhmä totesi, että mallin käyttöön voitaisiin antaa valmistelijoille ja suunnittelijoille koulutusta. Ohjausryhmässä puhuttiin myös ns. rautalankaversiosta, jota ”tottumattomankin ” olisi helppo käyttää osittain nopeutetusti. Mallia voisi hyödyntää ohjausryhmän mukaan asuntotuotannon lisäksi suunnittelussa muuallakin ja nimenomaan suunnitteluvaiheessa eikä silloin kun päätös on sinetöity.

Nuorisoasuntoliitolle (Alkuasunnot ja NAL-paikallisyhdistykset, joilla omaa rakentamista)

Nuorisoasuntoliiton rakentamisesta vastaavan, kiinteistösaakeyhtiö Alkuasunnot Oy:n, ja niiden NAL-paikallisyhdistysten joissa on omaa rakentamista, on päästävä mukaan kuntien kaavavalmisteluihin riittävän varhaisessa vaiheessa. Rakennuttajien on houkuteltava mukaan nuoria ja tässä suhteessa yhteistyötä voi tehdä kunnan sivistystoimen ja nuorisopalveluiden kanssa. Lisäksi kaavaprosessien hitauden ja erityisesti pk-seudun nuorten asunnottomuustilanteen huomioon ottaen on tärkeää, että rakentajat pohtivat aivan uudenlaisia asumisratkaisuja. On tehtävä uudenlaisia, innovatiivisia avauksia kuntien, rahoittajien ja muiden yhteistyökumppaneiden suuntaan. Erityisesti pääkaupunkiseudulla pelkkä tonttihakinta ei enää riitä, tarvitaan myös toisenlaista tapaa luoda asuntoja nuorille, jotta nuorten asunnottomuus saadaan kuriin.

Nuoret arjen keskiössä -ideoiden eteenpäinviemiseksi NAL-hanke kutsuu kokoon olennaisia tahoja, jotka voivat omalta osaltaan edistää työskentelyn tulosten käytäntöön viemistä. NAL-hanke ehdottaa, että alkusyksystä 2015 kokoonnutaan raportin julkistamistilaisuuteen Espooseen ja käydään läpi työpajatyöskentelyn lopulliset ideat. Tämän jälkeen pohditaan, millaisia ajatuksia ideat työntekijöissä herättävät ja miten niitä lähdetään käytännön tasolle viemään. Mukaan kutsutaan sivistystoimen, nuorisopalveluiden, asumisen, teknisen ja ympäristötoimen sekä Elinvoimaisuusohjelman väkeä. NAL-hanke koordinoi tapaamista. Kustannuksista vastaisivat Nuorten elinvoimaisuusohjelma ja Espoon kaupunki.